

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 41769-10-13

27.8.15

1 בפני כב' השופטים ישעיהו שנלר, סג"נ, אב"ד; ד"ר קובי ורדי, סג"נ; חגי ברנר

2

המערער פלוני
ע"י ב"כ עו"ד עמית בן-צבי

נגד

המשיבות 1. מ.כ.פ (קטינה)
2. ב.כ.פ (קטינה)
3. נ.כ.פ (קטינה)
שלושתן באמצעות אימן, אלמונית
ע"י ב"כ עו"ד אלינה קמינסקי

3

פסק דין

4

השופט ישעיהו שנלר, סג"נ, אב"ד:

5

6

7 1. בפנינו ערעור על פסק דינו של בית המשפט לענייני משפחה (כב' השופט יחזקאל אליהו),
8 מיום 24.7.13 (תמ"ש 23305-03-10), אשר חייב את המערער (להלן: **האב**) במזונותיהן של המשיבות
9 1 - 3 (להלן: **הילדות**), בהתחשב במשמורת המשותפת בילדות, בין האב לבין אמן של הילדות (להלן:
10 **האם**).

11

11 השאלה הנצרכת להכרעה עניינה השפעת משמורת משותפת על חובת תשלום המזונות בהתייחס
12 לילד שהגיע לגיל 15 ועד גיל 18 (להלן: **נער** או **נערה**, בהתייחס לבת).

13

14

רקע עובדתי ופסק הדין קמא

15

15 2. האם והאב (להלן גם: **בני הזוג** או **ההורים**) - שניהם יהודים - נישאו זה לזה כדמו"י, בשנת
16 1994. מנישואיהם נולדו להם שלוש הילדות - המשיבה 1, ילידת חודש אפריל 1999 (להלן: **הבת**
17 **הבכורה**); והמשיבות 2 ו-3, תאומות, ילידות חודש יולי 2001 (להלן: **התאומות**).

18

19 3. בתחילת שנת 2010 נפרדו בני הזוג, והאב הגיש תביעת גירושין לבית הדין הרבני וכרך את
20 נושא המשמורת והמזונות. בסמוך לכך, הגישו הילדות באמצעות האם תביעה למזונותיהן לבית
21 המשפט לענייני משפחה - בה עתרו לחייב את האב בדמי מזונות הכרחיים בלבד, בסך 1,400 ₪ עבור
22 כל אחת מהילדות. בנוסף, עתרו לחייב את האב בהוצאות אחזקת מדור בסך 652 ₪ עבור כל אחת
23 מהילדות, בהוצאות מדור (בכפוף לדרישת האב למכירת בית המגורים המשותף), וכן במחצית
24 הוצאות חריגות והוצאות רפואיות חריגות.

25

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 41769-10-13

27.8.15

- 1 4. ביום 2.6.10 התקיים קדם משפט בבית המשפט לענייני משפחה (כב' השופט פאול שטרק).
2 בדיון הוסכם כי הסמכות לדון במזונות הילדות תהא לבית המשפט (ולא לבית הדין הרבני) וכי האב
3 ישלם עבור הילדות 3,750 ₪ לחודש כמזונות מינימאליים הכרחיים, 300 ₪ לחודש עבור מדור,
4 מחצית המשכנתא ומחצית מהוצאות חינוך והוצאות רפואיות חריגות.
5
6 ביום 7.9.10 - ובהתאם להסכמת הצדדים - ניתנה על ידי השופט שטרק החלטה משלימה בעניין
7 "דירוג המזונות" (חלוקת סכום המזונות הכולל שהוסכם בין הילדות) - 1,500 ₪ לחודש בגין הבת
8 הבכורה; 1,175 ₪ לחודש בגין כל אחת משתי התאומות. כמו כן נפסק כי האב ישלם בגין הוצאות
9 מדור סך של 320 ₪ לחודש עבור כל ילדה. כך גם נקבעו מזונות הילדות לאחר גיל 18.
10
11 5. בין לבין נדון עניינם של בני הזוג בבית הדין הרבני. ביום 21.11.10 התגרשו בני הזוג, וביום
12 21.2.11 ניתן פסק דין המסדיר משמורת משותפת - שוויונית באופן מלא - של האב והאם (בהמלצת
13 פקידת הסעד, ועל בסיס הסכמה עקרונית בין בני הזוג). כך נקבע, כי:
14 **"א. הבנות תהיינה באחריות משותפת של שני ההורים.**
15 **ב. חלוקת הימים תהיה בשווה בין שני ההורים:...**
16 **ג. בסופי שבוע הבנות תהיינה אצל כל אחד מההורים לסירוגין.**
17 **ד. חגים וחופשות יתחלקו באופן שווה בין ההורים."**
18
19 6. בפסק דינו ציין בית משפט קמא כי: **"לצורך הכרעה בתובענה זו, כמו בכל תביעת מזונות**
20 **אחרת, יש לקבוע מספר פרמטרים מהותיים וביניהם הכנסות כל אחד מהצדדים וצרכי הקטינות.**
21 **פרמטר נוסף ומהותי במקרה דנן הינו המשמורת המשותפת והסדרי הראיה הרחבים אשר עולים**
22 **כדי חלוקת זמן שווה בין הצדדים"** [פיסקה 29 לפסק דין קמא - ההדגשה במקור].
23
24 7. בית משפט קמא קבע כי הכנסתה החודשית של האם הינה 10,978 ₪ נטו, על בסיס 90%
25 היקף משרה - לא כולל קצבה עבור הילדות, בסך של 570 ₪ לחודש. בית משפט קמא ציין כי האב
26 הודה שהוא מקבל טלפון ורכב ממקום עבודתו, אך לא קבע מפורשות מהי הכנסתו החודשית של
27 האב. בית משפט קמא הוסיף וקבע כי לרשות כל אחד מההורים סך של כ-1,250,000 ₪ ממכירת בית
28 המגורים המשותף, ועל בסיס חוות דעת אקטואר (שמונה בהסכמה בבית הדין הרבני) קבע בית
29 משפט קמא כי לאב כספים נזילים בסך של 140,981 ₪ ולאם סך של 33,344 ₪.
30
31 8. בית משפט קמא סקר המסגרת המשפטית - לפי סעיף 3(א) לחוק לתיקון דיני המשפחה
32 (מזונות), התשי"ט-1959 (להלן: חוק המזונות), ולפי הדין האישי החל על ההורים, כפי שפורשו
33 בפסיקה. במסגרת זאת, התמקד בית משפט קמא במסגרת המשפטית לעניין פסיקת מזונות
34 לקטינים המצויים במשמורת משותפת - וסיכם, כי במקרה כזה **"יש להפחית בגובה החיוב**

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 41769-10-13

27.8.15

1 **ובהיקפנו, אך לא במהותנו** [פיסקה 51 לפסק דין קמא - ההדגשה במקור], והוסיף כי "מילת המפתח
2 בנושא פסיקת מזונות קטינים הינה איזון, כאשר איזון ייעשה בכל מקרה ומקרה על פי נסיבותיו".

3
4 9. על מנת לבצע את האיזון האמור, דן בית משפט קמא בצרכיהן ההכרחיים של הילדות וקבע
5 אותם על סך של 1,300 ₪ לחודש וכן סך של 200 ₪ לחודש בגין צרכים שאינם הכרחיים - עבור כל
6 אחת מהילדות. עם זאת, נוכח המשמורת המשותפת קבע בית משפט קמא כי יש להפחית 25%
7 מגובה חיובו של האב. כמו כן, דן בית משפט קמא ברכיב המדור והחזקתו, וקבע את חיוב האב בסך
8 של 700 ₪ לחודש - עבור כל אחת מהילדות (סך הכל 2,100 ₪, בחישוב של כ-50% מדמי שכירות
9 דירה), ללא כל הפחתה בקשר עם המשמורת המשותפת.

10
11 10. משכך, חייב בית משפט קמא את האב לשלם למשיבות סך כולל חודשי של 3,300 ₪
12 בתוספת 2,100 ₪ בגין מדור, וכן מחצית מהוצאות רפואיות וחינוך חריגות של הילדות - בנוסף
13 לזכאות האם לכל קצבה וכיוצא בכך עבור הילדות, בהוסיפו כי "מובהר כי סכומי המזונות שנקבעו
14 בתקופות השונות אינם תחשיב מתמטי של הרכיבים אותם קבעתי לעיל בפסק הדין, וכי הסכומים
15 הסופיים נקבעו על סך שקלול ועריכת איזון נוסף" [פיסקה 80 לפסק דין קמא].

גדר המחלוקת בערעור וטענות הצדדים

16
17
18 11. בערעור טען האב מספר רב של טענות כנגד פסק דינו של בית משפט קמא - לרבות בעניין
19 התשתית העובדתית העומדת בבסיסו, רוחב החזית בדיון באותה ערכאה, ופרשנות הדין ויישומו.
20 בדיון בפנינו - בו נערכו גם חקירות קצרות של ההורים - חזר האב חלקית מערעורו, בכל הקשור
21 לתחולת פסק דינו של בית משפט קמא ביחס למזונות כל אחת מהילדות עד הגיע כל אחת מהן
22 לנערות - קרי: לגיל 15.

23
24 בהתאם הוחלט כי "**המחלוקת שבין הצדדים עניינה בשאלה עקרונית, מה אכן מקור והדין לחיוב**
25 **של מזונות, בין גיל 15 לגיל 18 (או סיום הלימודים)**" [סעיף 5 להחלטה מיום 30.4.14] ובהקשר
26 למשמורת משותפת. כך גם התרנו לצדדים להגיש טיעונים נוספים בעניין זה.

27
28 12. בסיכומיו טען האב כי בכל הקשור לנשיאה בהוצאות קטינים מעל גיל 15 - הרי שבהתאם לדין
29 האישי, החיוב מכוח תקנות הרבנות הראשית הוא עד גיל 15 וכי לאחר מכן החיוב הינו מדין צדקה
30 בלבד, וכך גם בהתאם לחקיקה וההלכה הפסוקה, ועל כן יש להחיל עקרון של "שוויון וצדק" וליישם
31 מודל של "קופה משותפת" - כפי שנעשה בפסיקת מזונות לפי הוראות סעיף 3א לחוק המזונות.
32 לשיטתו, לרבות לאור הכנסות ההורים, היה מקום לקבוע כי עליו לשאת ב-25% מהוצאות הילדות,
33 ואילו על האם לשאת ב-75% מהן - אולם נוכח המשמורת המשותפת עתר האב כי בית המשפט

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 41769-10-13

27.8.15

1 ייקבע שהחל מגיל 15 יישא כל אחד מההורים בהוצאות הילדות בזמן שהותן עמו, ללא כל חיוב
2 במזונות בין ההורים.

3
4 13. מנגד, טענה האם כי אין כל מקום להתערב ולשנות מפסק דינו של בית משפט קמא.
5 בסיכומיה פירטה האם את הלכות בתי המשפט לגבי חיוב אם במזונות ילדים מדין צדקה, כמו גם
6 את היקף צרכי הילדות ומצבם הכלכלי של שני ההורים. לטענתה, בית משפט קמא כלל לא התעלם
7 מהדין החל לאחר גיל 15 וכי חובתה מדין צדקה חלה רק לאחר סיפוק צרכיה היא. עוד התייחסה
8 לשינוי בעבודתה, בניגוד להכנסותיו של האב. על כן, לשיטתה, יש לדחות את הערעור ולהותיר את
9 ההשתתפות המינימאלית במזונות הילדות שחויב בה האב, גם בהתייחס לתקופה לאחר גיל 15.

המסגרת הנורמטיבית

10
11
12 14. טרם שנדרש לנסיבות דנן, מהראוי להזכיר את אשר נקבע בהלכה הפסוקה בשאלת חיוב
13 במזונות קטינים מעל גיל 15 - מדין צדקה, כפי שציין בית משפט קמא - "מעבר לגיל 15 שנים, חל
14 דין צדקה על שני ההורים" [פיסקה 40 לפסק דין קמא; וראו גם פסקאות 59-62 לפסק דין קמא].
15 הדברים סוכמו על ידי כב' השופט שוחט, ב-עמ"ש (ת"א) 1180-05-14 א' א' נ' מ' א' (26.3.15) (להלן:
16 פרשת א') - "חיובו של אב במזונות ילדיו מעל גיל 15 שנים ועד גיל 18 שנים חד וברור. החיוב הוא
17 מכות דיני הצדקה, הן לצרכים ההכרחיים והן לאלה שמעבר להם". והוסיף שם:

18 "בחיוב על פי הצדקה שווים האב והאם. בניגוד למה שנקבע בעמ"ש (מרכז)
19 14-01-50603 הנ"ל, לא מצאנו בפסיקתו של בית המשפט העליון קביעה
20 לפיה יש להטיל על האב חובת צדקה מוגברת. פסק הדין המנחה בהקשר זה
21 הוא ע"א 166/66 גולדמן נ' גולדמן... ובפרשת פורטוגו [ע"א 591/81 פורטוגו
22 נ' פורטוגו, פ"ד לו(3) 449] שם נקבע: "לגבי המזונות מן הדין, האם פטורה
23 מהם... אך לגבי הצדקה שווים האב והאם, שהרי זו מצוות עשה שלא הזמן
24 גרמה, ושווה בה דינה של אישה לדינו של גבר ובלבד שנתקיימו בה
25 המבחנים לגבי חיוב הצדקה - דהיינו שיש ביכולתה לתת צדקה". הלכה זו
26 מופיעה

27 גם בפסיקה רבנית - ...; נתקבעה לה גם בספרות המשפטית... ונשתרשה
28 אף בפסיקה מאוחרת לפרשת פורטוגו. [ההדגשות - כאן ובהמשך - שלי]

29
30 וכך סוכמו הדברים ב-עמ"ש (מרכז) 14-02-25027 פלוניס נ' פלונית (4.1.15):

31 "מגיל חמש עשרה שנים ועד לגיל שמונה עשרה חיוב האב במזונות ילדיו
32 הוא מדין צדקה, קרי: האב מחויב במזונות אך כדי מחסורו של הקטין
33 ורק אם יש לו האמצעים לשלם. בנוסף, דין הצדקה מחייב את האב
34 לספק את צרכי ילדיו בהתאם לרמת החיים אליה הורגלו או שהם ראויים

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 41769-10-13

27.8.15

1 לה. היקף החובה ושיעורה נגזרים מיכולתו של האב. החובה מדין צדקה
2 חלה גם על האם במידה שווה."

3
4 15. מעת שנדרשים אנו לדין האישי שחל בשאלת חיוב מזונות כלפי נער או נערה, דומה כי
5 קיימת מחלוקת האם יש לחייב אב במזונותיהם, ואף אם כן מהו מקור החיוב.
6 ראו הדיון הרחב בסוגיה זו במאמרו של ד"ר זרח ורהפטיג, למקורות החובה למזונות ילדים, תחומין
7 א' 255, וכן במאמרו של הרב דייכובסקי, מזונות הבנים - תקנת חכמים מיוחדת בדיני צדקה,
8 תחומין ט"ז 87.

9
10 בהתאם למפורט שם שאלת עצם החיוב של אב במזונות לאחר הגיע הילד לגיל 15 קשורה גם לשאלת
11 מקור החיוב של אב במזונות ילדיו, קרי האם כחלק מחיוב המזונות כלפי האם או כחיוב עצמאי.
12 אולם, עיקר המחלוקת נעוצה בשאלת משמעות החלטת מועצת הרבנות הראשית בישיבתה מיום ט'
13 בתמוז תשל"ו (להלן: החלטת תשל"ו), אשר החליטה כי יש לחייב את האב במזונות ילדיו עד גיל 18,
14 וזאת בהתאם לאותה תקנה משנת תש"ד (להלן: תקנת תש"ד), אשר קבעה כי יש לחייב את האב
15 במזונות ילדיו עד גיל 15 - וזאת הואיל ואותם נימוקים שהביאו להתקנתה של תקנת תש"ד קיימים
16 גם לאחר גיל 15.

17
18 עם זאת, החלטה זו נחתמה על ידי הרב הראשי הרב גורן זצ"ל, אך בהיעדרו של הראשון לציון הרב
19 עובדיה יוסף זצ"ל, אשר סרב לחתום על התקנה האמורה. משכך, נחלקו הדעות בשאלת תוקפה של
20 התקנה האחרונה, כאשר דעת רוב דייני בית הדין הרבני, וכעולה גם מהמאמרים דלעיל, כי אינה
21 תקפה. וראו גם את סיכום הדברים בחוות דעת המרכז ליישומי משפט עברי בנושא חיוב האם
22 במזונות הילדים (20.12.06).

23
24 משכך, לכאורה לפי הדין האישי, מקור החיוב כלפי נער או נערה יסודו בדיני הצדקה, אך גם בשאלה
25 אם ניתן לכופם.

26
27 16. גם בפסיקת בתי המשפט מוצאים אנו את האבחנה בין מקור החיוב במזונות עד גיל 15
28 ולאחר גיל 15. כך, ב-ע"א 210/82 גלבר נ' גלבר, פ"ד לח(2) 14 (להלן: פרשת גלבר) סקר השופט
29 שינבויס את מקור החיוב בגילאים השונים, ובעת שעסקין בילדים בגיל 15 עד 18 מקור החיוב הוא
30 מדין צדקה, ולא מכוח תקנת תש"ד, וכשאינן הוא נזקק כלל ועיקר למחלוקת שהובאה לעיל. עוד
31 הוסף כי "החיוב במזונות לפי דיני הצדקה של המשפט העברי הוכר כחיוב לפי הדין האישי" [שם,
32 עמ' 20].

33

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 41769-10-13

27.8.15

1 גם בע"א 4480/93 פלוני נ' פלונית פ"ד מח(3) 461 (להלן: פרשת פלוני) דן כב' הנשיא שמגר בשאלת
2 מקור החיוב - הן לתקופה שבין גיל 15 ל-18 והן לתקופה שלאחר גיל 18. וכך מסוכמים הדברים,
3 בעמ' 480:

4 "עמדתו של הדין העברי לסוגיית מזונות ילדים קטינים משתנה בהתאם
5 לגילו של הילד, ואנו עדים למספר קטגוריות בחובתו של אב לזון את ילדיו:
6 "קטני קינים"; מגיל שש ו"עד שגדלו"; מ"שגדלו" ועד לגיל 15; ומגיל 15
7 ועד לגיל 18. חיובו של אב כלפי ילדיו שהם בגדר "קטני קטינים" הוא
8 אבסולוטי, ואילו בשתי הקטגוריות הבאות שעל-פי הדין העברי לא היו
9 היקף החיוב וגדרו אבסולוטיים, אלא מכוח דיני צדקה, ומעבר לכך הוסדרו
10 חובות האב בתקנת הרבנות הראשית, תש"ד, המטילה חיוב עצמאי גמור על
11 האב לזון את ילדיו עד גיל 15, שלא מכוח דיני צדקה (שאוה, בספרו הנ"ל,
12 בעמ' 283-282). חולשתה של תקנה זו הוא בכך שהיא מגבילה את חיובו של
13 האב לזון את ילדיו מכוח התקנה עצמה עד לגיל 15 בלבד. על-כן, המקור
14 לחיובו של האב במזונות ילדיו הקטינים הנופלים בקטגוריה האחרונה (בין
15 גיל 15 לגיל 18) היה ונותר בגדר דיני צדקה."

16
17 דהיינו, שעד גיל 15 - מדובר על חיוב אבסולוטי של קטני קטינים. עד גיל 6, ומגיל 6 עד גיל 15 חובת
18 האב מכוח תקנת תש"ד, אשר כאמור מטילה חיוב עצמאי גמור על האב. לעומת זאת, בתקופה שאנו
19 עוסקים בה, מקור החיוב הינו מדין צדקה בלבד.

20
21 יוער כי בהתייחס לתקופה החל מהגיע הילד לבגרות (גיל 18), נזקק בית המשפט להוראות חוק
22 המזונות בסעיפים 4 ו-5. ודוק, לכאורה, אם הייתה הכרה בהחלטת תשל"ו, מקור החיוב היה חיוב
23 עצמאי על כל הכרוך בכך.

24
25 17. לא בכדי מוצאים אנו גם פסיקה של בתי המשפט לענייני משפחה אשר קבעו שיעור מזונות
26 שונה החל מהגיע הילד לגיל 15, פסיקה שאושרה גם בפסק דינו של כב' השופט דרורי (כתוארו אז) ב-
27 ע"מ (י-ם) 470/03 פלוני נ' פלונית (18.11.05) (יוער כי בקשת רשות ערעור שהוגשה על פסק הדין
28 נדחתה על-ידי כב' השופטת ארבל - בע"מ 4639/06 פלוני נ' פלונית (12.9.06). וראו גם ע"א 1375/93
29 אביטבול נ' אביטבול, פ"ד נ(1) 215.

30
31 18. ומכאן נדרשים אנו לשאלת חובת ההשתתפות של האם, בעת שעסקינן באותם גילאים
32 שמקור החיוב כולו הינו מדין צדקה.
33

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 41769-10-13

27.8.15

1 את העיקרון לפיו כאשר קיים חיוב מדין צדקה, לרבות בגילאים בהם קיימת חובה אבסולוטית של
2 האב או חיוב עצמאי - ובעת שעסקינן באשר כונה כמזונות מעבר למזונות ההכרחיים - מוצאים אנו,
3 כפי שציין השופט שוחט בפרשת א', ב-ע"א 591/81 פורטוגז נ' פורטוגז, פ"ד לו(3) 449. שם נקבע כי
4 בעת שעסקינן בדיני צדקה, הרי האב והאם שווים. עם זאת, לא אדרש למחלוקת שנפלה בין חבריי,
5 כב' השופט שוחט וכב' השופט ויצמן, האם הדברים מוחלטים, הואיל ואין אני נדרש להכרעה בכך
6 בסוגיה דנן.

7
8 כך גם בפרשת גלבר חזר וציין בית המשפט כי בדין צדקה שווים האב והאם. בהתאם מוצאים אנו גם
9 בפסיקה המאוחרת יותר, הגם שדנה בגילאים של עד גיל 15, וכדוגמא בע"מ 5750/03 אוחנה נ'
10 אוחנה (8.6.05) (להלן פרשת אוחנה):

11 "בהערכת המזונות שעל אב לשלם לילדיו נוהג בית המשפט לקחת בחשבון
12 את צרכיו של הילד וכן את גובה הכנסתו של אב ויכולתו הכלכלית. במסגרת
13 זו, ממילא נלקחת בחשבון גם יכולתה הכלכלית של האם, וזו משליכה על
14 היקף צרכיו של הילד ועל היקף המזונות שעל האב לשלם."

15
16 וכך נקבע ב-בע"מ 2433/04 צינבוי נ' צינבוי (2.10.05) (להלן: פרשת צינבוי):

17 "עקרון הוא כי בהערכת מזונות שעל אב לשלם לילדיו יש לקחת בחשבון
18 את צרכי הילדים, וכן את גובה הכנסת האב ויכולתו הכלכלית. ממילא,
19 נלקחת בחשבון בהקשר זה גם יכולתה הכלכלית של האם שבמשמורתה
20 מוחזקים הילדים ([פרשת אוחנה]). פסיקת המזונות נעשית על דרך איזון
21 כולל של הכנסת המשפחה מכל המקורות, תוך התחשבות בכלל היכולות
22 מול הצרכים, וקביעה בהתאם לכך את שיעורם הסביר של המזונות...
23 במסגרת האיזון ההולם בהערכת גובה המזונות שעל אב לשלם לילדיו
24 (מעבר לצרכיהם ההכרחיים), יש ליתן משקל ליכולתו הכלכלית ולצרכיו
25 שלו (ראו למשל:...)".

26
27 וכך נקבע גם בפסקי דין מאוחרים יותר: בע"מ 2561/08 פלוני נ' פלונית (20.7.08), בע"מ 9789/06
28 פלונית נ' פלוני (15.7.07) ו-בע"מ 4838/06 פלוני נ' פלונית (15.8.06). כמו כן, ראו יישומן את אותן
29 הלכות בפסיקת בית המשפט העליון בשנים מאוחרות יותר, ב-בע"מ 2045/15 פלוני נ' פלונית
30 (21.5.15), בע"מ 8719/13 פלוני נ' פלונית (5.2.14) ו-בע"מ 3315/12 פלוני נ' פלונית (17.6.12).

31
32 19. הגם שכך, לא בכדי הדגיש בית המשפט בפרשת צינבוי כי הדיון בנושא הצדקה הינו מעבר
33 לחבות האב במזונות ההכרחיים, הדגשה שנצרכה מעת שעסקינן בילדים של עד גיל 15. אולם, מעת

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 41769-10-13

27.8.15

1 שעסקינן בילדים מעל גיל 15 וכשהחויב הינו אך ורק מדין צדקה, הרי לכאורה דין האב ודין האם
2 שווה. לכן בהתייחס לתקופה זו יפים הדברים שנקבעו בפרשת אוחנה לפיהם:

3 **"פסיקת מזונות על דרך איזון כולל של הכנסת המשפחה מכל המקורות**
4 **אינו סותר את הדין האישי, ומתיישבת עם תפיסת החוק לתיקון**
5 **דיני משפחה (מזונות), תשי"ט-1959."**

6
7 דהיינו, שלכאורה מעת שעסקינן במקור מדין צדקה וכשהאם והאב שווים, לכאורה יש מקום לשקול
8 את בחינת החיוב בהתאם לסעיף 3א' לחוק המזונות. וכך גם סוכמו הדברים בפרשת א':

9 **"בפסיקת מזונות קטין לפי סעיף 3א לחוק המזונות מהות חיובם של האב**
10 **והאם במזונות זהה לכל צרכי הקטין באשר הם. לצורך קביעת שיעור**
11 **המזונות בו יחויב הורה לקטין לפי סעיף 3א לחוק, על בית המשפט לדלות**
12 **ולשקלל שלושה נתונים שונים בלבד: צרכי הקטין; יחס ההכנסות הפנויות**
13 **של כל אחד מההורים; יחס חלוקת הזמן בו מצוי הקטין אצל מי מהוריו."**

14
15 וראו הקשור ליישום בחינת הנדרש בהחלת הסעיף האמור, ב-ע"מ (ת"א) 1098/07 פלוני נ' אלמוני
16 (31.8.08) ו-עמ"ש (חיפה) 42513-09-14 א.ש. נ' י.ש. (4.1.15).

17
18 20. ומכאן לשאלת חיוב המזונות מעת שמדובר במשמורת משותפת.

19
20 כפי שהובא לעיל, קיימת מחלוקת בבתי משפט השונים מהו החיוב שיש לחייב את האב במזונות,
21 מעת שמדובר במשמורת משותפת.

22
23 כך מוצאים אנו פסיקה לפיה נקבע כי יש לפטור את האב לחלוטין מתשלום לאם, עבור לפסיקה
24 אשר קבעה כי יש להפחית 25% מהמזונות ההכרחיים אך לא ברכיב המדור, פסיקה של הפחתה של
25 50% ולבסוף את אשר נקבע בפרשת א' (וראו הסקירה המקיפה שם אודות פסקי הדין והדעות
26 השונות).

27
28 אולם, דומה כי בסיס המחלוקת נעוץ בשאלה כיצד יש ליישם את החובה המוחלטת של האב
29 במזונות ההכרחיים, בעת שעסקינן במשמורת משותפת. כך גם ראינו דעות שונות בשאלה מה כלול
30 בגדר המזונות ההכרחיים, לרבות בשאלת ההתייחסות למדור, ולבסוף בשאלה האם אכן בעת
31 שעסקינן במזונות שאינם הכרחיים, דין האם והאב שווה לכל דבר ועניין בנושא החיוב מדין צדקה,
32 לרבות האם יש להתחשב בבואנו לבחון את החיוב ההדדי, באותו חיוב מוחלט המוטל על האב.
33

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 41769-10-13

27.8.15

1 הנה כי כן, דומה כי האדן המרכזי למחלוקות האמורות נעוץ באותה חובה אבסולוטית של האב או
2 אותה חובה עצמאית של האב במזונות ההכרחיים. יתר על כן, נקודת המוצא נוכח אדן זה, כי תוטל
3 חבות תשלום על האב גם מעת שעסקינן במשמורת מ שותפת, ובילדים של עד גיל 15, ועיקר
4 המחלוקות בשיעורו.

5
6 21. משכך, דומה כי לכאורה מעת שעסקינן בחיוב שכל כולו מדין צדקה, ומעת שנקבע בפסיקה
7 כי דין האב ודין האם שווה בנושא חיוב מדין צדקה, אין מקום לכאורה ליישם את אשר נקבע בפסקי
8 הדין האמורים, לרבות היעדרה של אותה נקודת מוצא כדלעיל.

9
10 בלשון אחרת, מעת שמקור המחלוקת נעוץ היה באותו חיוב של האב במזונות הכרחיים וכיצד
11 ליישבו וליישמו בהתחשב במשמורת המשותפת, הרי במקום ובו לא קיים חיוב שכזה, הרי לכאורה
12 אין מקום לשוני בין האב לאם.

13
14 יתר על כן, דומה כי בנסיבות שכאלו, ניתן ליישם וכפי שהובא לעיל, את הוראות סעיף 3א לחוק
15 המזונות, אשר יש בו משום איזון שוויוני בין ההורים.

16
17 הנה כי כן, בעת שעסקינן במשמורת משותפת, ככל שהשהות אצל כל אחד מההורים זהה לחלוטין,
18 אזי רכיב השוני בזמני הטיפול בילדים כפי שבא לידי ביטוי בפסיקה הדנה ביישום סעיף 3א לחוק
19 המזונות, אינו נצרך.

20
21 מנגד, השאלה המרכזית שיהיה מקום להידרש לה, הינה היכולות הכלכליות של כל אחד מההורים
22 (בראיה רחבה, כפי שנקבע ב-בע"מ 3432/09 פלוני נ' פלונית (23.6.09)), ובעיקרן ההכנסות הפנויות
23 של כל אחד מן ההורים, וכך היחס בין הכנסות אלו. לא למותר לציין, כי ניתן יהיה להידרש בבואנו
24 לבחון שאלה זו לשאלת אופן יישום הרכיבים מדין צדקה של הורה זה או אחר ובהתחשב בצרכיו
25 הוא, וכפי שמוצאים אנו בפסיקה, בעת שעסקינן בשאלת חיוב מדין צדקה.

26
27 מכאן, שככל שייקבע שלא קיים פער כלכלי בין ההורים, פער שיש מקום להתחשב בו, אזי לכאורה
28 אין מקום שלא להורות כי ההורים שניהם יישאו באופן שווה בכל צרכי הילדים, ובאופן שלא יוטל
29 חיוב של תשלום מהורה אחד למשנהו, אלא כהחזר חלקו בהוצאה זו או אחרת, ששולמה ע"י ההורה
30 האחר. מכל מקום, בנסיבות שכאלו, לכאורה אין מקום לחייב מי מההורים לשאת במדור או
31 הוצאות מדור לרבות מדין "אירוח", אלא שכל הורה יישא בהוצאות המדור והחזקתו הנדרשות
32 עבור הילדים.
33

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 41769-10-13

27.8.15

1 יוער, כי במקום ובו קיים פער משמעותי בין ההורים, יכול ובית המשפט יידרש גם לבחינת צרכי
2 הילדים, על מנת להתאים את החיוב של הורה אחד כלפי משנהו, בהתחשב באמור.

3
4 22. טרם סיום הפך הנורמטיבי, אני מוצא לנכון להדגיש כי אין אני נדרש לשאלה הכללית של
5 חיוב אב במזונות ילדיו שבין גיל 15 ל-18, בעת שלא מדובר במשמורת משותפת, ואין באשר הובא
6 לעיל משום מקור ל"פתיחת" חיובים שנקבעו מלכתחילה עד גיל 18 או כמקור לדעה לפיה יש לערוך
7 אבחנה בפסיקת המזונות, בעת שלא מדובר במשמורת משותפת, בין שיעור החיוב של האב עד גיל 15
8 ולאחריו.

9 בנוסף, ולאור טענת המשיבות במקרה דנן, אין אנו נדרשים גם לשאלה של החיוב לאחר גיל 18 או
10 סיום התיכון, באשר יהיה מקום לבחון שאלה זו בהתאם לנסיבות כפי שתהיינה באותה עת, וכזכור
11 מקור החיוב הינו מכוח סעיפים 4 ו-5 לחוק המזונות.

12
13 לא למותר לציין, כי לכאורה ככל שהשהות של אותו בגיר או בגירה תהא שווה, אזי לא יהיה מקום
14 לחיוב של הורה אחד כלפי משנהו, גם אם מדובר באותו חיוב של שלישי כפי שנקבע על ידי כב' הנשיא
15 שמגר בפרשת פלוני.

הנסיבות במקרה דנן

16
17
18
19 23. במקרה דנן, אין חולק כי מדובר בשהות שווה של הילדות אצל כל אחד מן ההורים, וזאת
20 לרבות בעקבות הסדר בין ההורים.

21
22
23 מכאן שעלינו לבחון, לאור אשר פורט לעיל, את שאלת היכולות הכלכליות של כל אחד מן ההורים.

24
25 24. באשר ליכולות הכלכליות של ההורים, התייחס ראשית בית משפט קמא להכנסתה
26 החודשית של האם. כאמור לעיל, קבע בית משפט קמא את הכנסתה החודשית של האם על 10,978
27 ₪ נטו, על בסיס של 90% היקף משרה - לא כולל קצבה עבור הילדות, בסך של 570 ₪ לחודש.
28 בחישוב אריתמטי פשוט נאמדת הכנסתה החודשית של האם על 12,198 ₪ נטו, על בסיס של 100%
29 היקף משרה - לא כולל קצבה כאמור (ויוער כי לטענת האב, הן בבית משפט קמא והן בסיכומיו
30 בפנינו, המדובר בסכומים של 14,000 ₪ או 14,362 ₪ - לא כולל קצבה כאמור).

31
32 25. באשר להכנסתה החודשית של האם ברוטו, הרי שבית משפט קמא לא קבע ממצא מפורש.
33 בבית משפט קמא העידה האם כי הכנסתה החודשית - על בסיס 100% היקף משרה - היא 18,500 ₪
34 ברוטו, לא כולל קצבה עבור הילדות. בהליך שבפנינו העידה האם כי הכנסתה החודשית - על בסיס

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 41769-10-13

27.8.15

1 100% היקף משרה - היא 21,000 ₪ ברוטו (או כ-10,000 ₪ נטו) [עמ' 2 לפרוטוקול מיום 30.4.14],
2 לא כולל קצבה כאמור.

3
4 עוד העידה בפנינו האם כי הכנסתה החודשית ברוטו ירדה ל-5,700 ₪ - על בסיס של 25% היקף
5 משרה, בלבד, זאת מתאריך לא ידוע ועד לחודש ינואר 2015 - אז הייתה אמורה להסתיים העסקתה
6 באותו מקום עבודה, וכי החל מאותו מועד היה בכוונתה לחפש עבודה אחרת. עם זאת העידה האם
7 כי היא "מפוצה על הירידה בשכר עד 2015, קיבלתי מענק של 120,000 ₪" [עמ' 3 לפרוטוקול הדיון
8 מיום 30.4.14].

9
10 26. לענייננו, דומה כי יש להעמיד את הכנסתה החודשית הכוללת של האם על סך 12,768 ₪ נטו
11 - על בסיס ההכנסה החודשית החלקית שקבע בית משפט קמא, על בסיס התאמתה ל-100% היקף
12 משרה ובתוספת הקצבה עבור הילדות. כך גם הכנסתה החודשית הכוללת של האם, לכל הפחות, על
13 סך של 21,570 ₪ ברוטו, על בסיס עדותה של האם בדיון בפנינו ובתוספת הקצבה כאמור.

14
15 ודוק, יש לבחון את המצב הכלכלי בהתאם לנתונים שעמדו ונקבעו על-ידי בית משפט קמא, ובמיוחד
16 שהאם ציינה כי קיבלה פיצוי על הירידה בשכרה.

17
18 27. **באשר להכנסתו החודשית של האב** - כאמור לעיל, בית משפט קמא לא קבע מפורשות מהי
19 סך הכנסתו החודשית של האב. בדיון בפנינו, בהמשך לנטען בהודעת הערעור המתוקנת, העיד האב
20 על הכנסה חודשית של 13,500 ₪ נטו [עמ' 2 לפרוטוקול הדיון מיום 30.4.14]. בהקשר זה יוער, כי
21 בכתבי טענותיה בהליך זה טענה האם (תוך הפנייה למסמכים שלא צורפו) כי הכנסתו החודשית של
22 האב היא - לכל הפחות - 15,223 ₪ נטו או 23,460 ₪ ברוטו. לצורך המשך דיוננו נתייחס גם לנתונים
23 אלו.

24
25 28. על בסיס האמור נוכל לקבוע את **יחס ההכנסות בין שני ההורים**: הכנסתה החודשית
26 הכוללת של האם נאמדת ב-12,768 ₪ נטו, או - לכל הפחות - 21,570 ₪ ברוטו; והכנסתו החודשית
27 (הכוללת) של האב על סך של 13,500 ₪ נטו, או - לכל היותר - 23,460 ₪ ברוטו. עולה מכך, כי
28 הכנסתו החודשית (הכוללת) של האב - בין נטו ובין ברוטו - אינה עולה ביותר מ-9%, בלבד, על
29 הכנסתה החודשית הכוללת של האם - וזאת על בסיס נתונים המוטים לטובת האם, על בסיס
30 מסמכים שלא צורפו. יתרה מכך, סכומים אלו אינם לוקחים בחשבון את תשלום המזונות שמשלם
31 האב לאם לפי פסק דינו של בית משפט קמא, לרבות הסכומים אשר ימשיך לשלם האב לאם
32 בתקופה מהגיע הבת הבכורה לגיל 15 ועד הגיע התאומות לאותו גיל.
33

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 41769-10-13

27.8.15

- 1 29. עוד בהקשר יכולות הכלכליות של ההורים יש להתחשב גם בקביעת בית משפט קמא כי
2 לרשות כל אחד מהורים סך של 1,250,000 ₪ ממכירת בית המגורים המשותף, כמו גם כספים נזילים
3 נוספים - עליהם יש להוסיף את המענק אשר ניתן לאם, כפי שאוזכר לעיל. מתוך הסתכלות רחבה זו
4 על יכולותיהם הכלכליות של ההורים - יש לדחות את טענותיהם הנוגדות של ההורים, שנטענו
5 לראשונה בהליך הערעור, בדבר "גירעונות" חודשיים או "עוני", כתוצאה מקביעת גובה המזונות על
6 ידי בית משפט קמא.
- 7
- 8 30. הנה כי כן, בהתחשב במכלול הנתונים כפי שקבע בית משפט קמא ולאור אשר נטען בפנינו,
9 דומה כי בסופו של יום לא קיים פער משמעותי בין ההורים, באופן שיש בו לחייב את אחד ההורים
10 לשלם למשנהו. יתר על כן, דומה כי גם אם נביא בחשבון את כלל הצרכים של הילדות (למעט
11 הוצאות חריגות) כפי שנקבעו על ידי בית משפט קמא (כ-8,500 ₪ יחד) ובהתחשב באותה חובה של
12 האב בתשלום מזונות עבור התאומות עד הגיען לגיל 15, אין מקום לטענה של מי מהצדדים כי לא
13 יוכל לעמוד בנדרש על מנת לממן את הנצרך בגין הילדות או מי מהן, לרבות לאחר הגיען לגיל 15.
- 14
- 15 31. המסקנה העולה שבמקרה דן לא היה מקום לחייב את האב בתשלום מזונות בגין כל אחת
16 מהילדות לתקופה החל מהגיע כל אחת מהן לגיל 15 ועד גיל 18, כל עוד והנסיבות תהיינה כנסיבות
17 כפי שתוארו לעיל.
- 18
- 19 32. משהגענו למסקנה האמורה, התלבטתי אם אין מקום ליצירת קופה משותפת שיהיה בה כדי
20 לממן את צרכי הבת הבכורה, בשלב זה, וזאת בהתייחס לאותם צרכים שאינם קשורים בהכרח
21 במגורים אצל מי מההורים, וכדוגמא הקשור לביגוד, הוצאות חינוך שוטפות ועוד.
- 22
- 23 בנסיבות של המקרה דן, ולאור ההסכמות שהושגו בין ההורים בעבר ביחס למשמורת המשותפת,
24 סבורני כי ראוי כי ההורים ימצאו את הדרך לאותה השתתפות שווה של כל אחד מהם בהוצאות
25 הבת הבכורה (ולאחר מכן בהתייחס לתאומות), הן בהתייחס להוצאות שהוצאו מעת הגיעה לגיל 15
26 ועד היום והן ההוצאות האמורות העתידיות.
- 27
- 28 אולם, ככל שלא יצליחו בכך, אזי דומה כי לא יהיה מנוס אלא לפנות לבית משפט קמא על מנת
29 שתיתנה הוראות בדבר שמירת האיזון בנשיאה בהוצאות השונות מחד גיסא, וביצוע תשלום
30 ההוצאות הנדרשות עבור הבת הבכורה מאידך גיסא.
- 31
- 32 33. לאור כל האמור, בהתאם לעמדתו הראויה של המערער, הערעור נדחה בכל הקשור
33 למזונותיהן של המשיבות עד הגיע כל אחת מהן לגיל 15, ויחולו בהתייחס לתקופה האמורה
34 הוראותיו של בית משפט קמא. אולם, מעת הגיע כל אחת מהילדות לגיל 15, דין הערעור להתקבל.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 41769-10-13

27.8.15

- 1
2 משמעות האמור, כי מחד גיסא האב יהיה פטור מתשלום מזונות לאם כפי שנקבעו על ידי בית משפט
3 קמא בהתייחס לנערה (קטינה מעל גיל 15 ועד גיל 18). מאידך גיסא, יישאו ההורים באופן שווה
4 בהוצאות וצרכי אותה נערה. משכך, לא תחול חובת תשלום של הורה אחד למשנהו, למעט החזר
5 חלקו בהוצאה כללית שהוציא ההורה האחר.
6
7 על מנת להסיר ספק, כל הורה יישא באופן ישיר בהוצאות הנצרכות בעת שהיית הנערה במחיצתו
8 וכשאחריות ההורים, שניהם, לשאת בכל הוצאה מעבר לכך לרבות הקשור להוצאות חינוך, הוצאות
9 רפואיות והוצאות רפואיות חריגות.
10
11 מצופה מההורים כי ימצאו את הדרך ליישם את האמור, לרבות החלטה משותפת בשאלת צורך זה
12 או אחר, ללא צורך ביצירת קופה. כך קביעה בהסכמה מי ההורה שיבצע את התשלומים הנצרכים
13 בגין הוצאה זאת או אחרת. אולם, ככל שהדבר לא יצלח, אזי לא יהיה מנוס אלא מפניה לבית
14 המשפט קמא על מנת שיוורה אשר מתחייב ונדרש ליישום אשר נקבע לעיל. יוער, כי כמובן במקרה
15 של מחלוקת ניתן גם, בהסכמה, לפנות לגורם צד שלישי אשר יכריע במחלוקת זו או אחרת.
16
17 34. האמור לעיל יחול ביחס למשיבה 1 (הבת הבכורה) מעת שהגיעה לגיל 15.
18
19 אמנם, בהפחתת מזונות חל לעתים הכלל של "אכילת" המזונות, אולם במקרה דנן הדין בשאלת
20 חובת המזונות התעורר בסמוך להגיעה של המשיבה 1 לגיל 15. דהיינו - האם הייתה מודעת
21 לאפשרות כי יחול שינוי בנושא המזונות של המשיבה 1, מעת הגיעה לגיל האמור.
22
23 עם זאת, על שני ההורים לבחון, מול ההוראה האמורה, את התשלומים שנשאו בהם האם או האב
24 ואשר חלה ביחס להם חובת השתתפות של ההורה האחר בגין הוצאותיה של המשיבה 1, מעת היותה
25 לנערה, ולערוך את ההתחשבות בהתאם.
26
27 בכל מקרה, ככל שייווצר פער לתשלום שתהא האם חייבת להחזיר לאב, הרי החזר זה יבוצע בערכים
28 נומינליים וב-10 תשלומים שווים ורצופים שניתן יהיה לקזזם מתשלום המזונות בגין התאומות. ככל
29 שהצדדים לא יגיעו להסכמה ביישום האמור, יכריע באמור בית משפט קמא.
30
31 35. על מנת להסיר ספק, בהתחשב בנתונים כפי שפורטו לעיל וכך גם בעמדת המערער בפנינו,
32 קצבת ביטוח לאומי בגין כל אחת מהמשיבות תמשיך להשתלם לידי האם.
33
34 36. בהתחשב בתוצאה, בסופו של יום, כל צד יישא בהוצאותיו.

**בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים
אזרחיים**

עמ"ש 41769-10-13

27.8.15

1
2
3
4
5
6
7
8
9

המזכירות תחזיר למערער את הפיקדון שהפקיד באמצעות בא כוחו.

ישעיהו שנלר, שופט, סג"נ
אב"ד

10
11

השופט ד"ר קובי ורדי, סג"נ:

12
13
14
15
16
17
18
19
20

1. אני מצטרף לפסק דינו המעמיק והמקיף של חברי אב"ד סגן הנשיאה שנלר, תוך הדגשה, כמצויין גם בסעיף 22 לחוות דעתו, שפסק דין זה נכון, בראש ובראשונה, לנסיבותיו העובדתיות הספציפיות, שמתעורר הצורך לבחון בזמן אמת וניתן לעשות זאת.

2. כן יש להדגיש, לאור האמור בפסק הדין, את הזהירות המתבקשת שעל בית המשפט למשפחה לנקוט בקבעו משמורת משותפת, תוך בחינה מעמיקה האם אכן מדובר במשמורת משותפת כנה ואמיתית שבאה לטובת הקטינים, כדי לנטרל את החשש שמא עומד מאחורי זה תמריץ כספי ושיקולים אחרים.

21
22
23
24

ד"ר קובי ורדי, שופט, סג"נ

25
26

השופט חגי ברנר:

27
28
29

אני מסכים.

חגי ברנר, שופט

30
31
32
33

הוחלט בהתאם לפסק דינו של השופט שנלר.

המזכירות תמציא העתק מפסק הדין לבאי כוח הצדדים.

**בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים
אזרחיים**

עמ"ש 41769-10-13

27.8.15

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11

ניתן היום, יב אלול תשע"ה, 27 אוגוסט 2015.

חגי ברנר, שופט

ד"ר קובי ורדי,
שופט, סג"נ

ישעיהו שנלר,
שופט, סג"נ
אב"ד